

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CESEREANU, RUXANDRA

Imaginarul violent al românilor. Ed. a II-a /

Ruxandra Cesereanu

București: Tracus Arte, 2016

ISBN 978-606-664-635-2

www.tracusarte.ro

Editura Tracus Arte

București, str. Sava Henția nr. 2, sector 1

© 2016 Tracus Arte

RUXANDRA CESEREANU

Imaginarul violent al românilor

Ediția a doua, revăzută

Tracus Arte

2016

ne redă nouă, românilor, o imagine care nu ne face cinste, dar care ne este profund constitutivă. Cultură mică, construită pe complexe și pe imitații, cultura română nu a deprins încă alt registru de funcționare decât cel magic-ireverențios. Cuvântul scris și rostit instituie și destituie, exact ca în orice reflecție primitivă. Că așa stau lucrurile o demonstrează și marea faimă de care s-a bucurat (și se bucură) la noi figura scriitorului. Or, latura pamfletară a literaturii și publicisticii noastre ține categoric de regimul magiei negre, destructurante și vitriolante...

Valentin Protopopescu,
„Valoarea magică a cuvântului”,
în *Cultura*, nr. 5, 2004

Cuprins

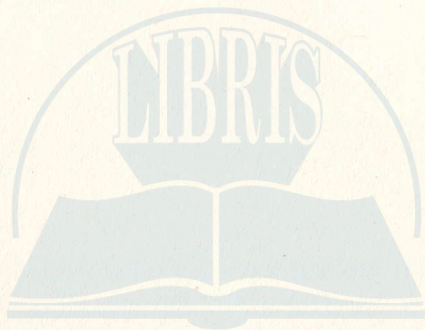
I. Imaginar lingvistic violent	7
Introducere.	
Nouă registre ale imaginarului lingvistic violent	9
Capitolul 1.	
Ultraconservatorul agresiv și profetul mînios.	
Eminescu la <i>Timpul</i>	17
Presupusa <i>românofagie</i> a veneticilor	17
Chirurg și călău. Condei și fiere.	
Rechizitoriul împotriva veneticilor.....	19
«Maimuțirea» românilor. Desangvinizarea și putrezirea țării. Bube și răni. Efectul de siluire, amputare și hemoragie	23
Paiate și găgăuție. Bestiariul infrafracțional.	
Boli și tumore	27
Obsesia «putrejunii». Mlaștini, mocirle, scursuri. Politicienii-cocote. Sodoma și Gomora în Parlament. Soluția scopirii	32
Capitolul 2.	
Cu domnul Caragiale, la circ. Arlechiniade etice și otrăvuri bufe	36
Un medic al onoarei	36
Românii verzi și șerpilor venetici.	
Baliverne răsăcărate și lătrături patriotice	37
Geniadevski și alți «constipați» literar.	

Trepăduși și hahalere	40
Dihăanii inefabile și animale tangibile	42
Bube și toxine. Gloabe și babe.	
Orduri și duhoare	44
Harakiri și canibalism	46
Capitolul 3.	
Undreaua, peria de sîrmă, răzătoarea, fierăstrăul și sculele de măcelărie ale lui Tudor Arghezi.....	49
Cretinismul modern și marele circ al lumii	53
Piramida putregaiului, puroiului și a excremențialului	59
Apogeul libidinos. Corporalizarea și defectele pîntecelui digestiv	67
Capitolul 4.	
Zavistia. Extrema dreaptă românească.....	73
Spurcarea scriitorilor	73
„Desjudaizarea” radicală pentru așa-zisa mîntuire a României	79
Capitolul 5.	
Mașinăria falică <i>Scânteia</i> (1944-1950).....	93
Violul ideologic. Un trup frankensteinian. „Priapismul” Partidului unic.	
Sex-appeal muncitoresc și femeia-comisar.....	93
Infractori și lachei în cîrdășie. Moarte trădătorilor!	
Satrapi și dihăanii. Cioclii și strigoi	96
Plagă, cloacă, pecingine. Putregai și puroi.	
Decrepitudine și descărnare.....	99
Colți și gheare. Mîrșituri. Cîini, lupi, reptile, viermi, șobolani. „A lichida” și variantele sale....	104
Post-scriptum: Jandarmeria culturală.....	106
Capitolul 6.	
Remake: Mașinăria falică	

<i>Adevărul, Azi, Dimineața</i> (1990)	119
Golania versus Penitenciară. Mercenarii destabilizatori. Vînduții fărădelegii încă din pîntecele mamei lor.....	121
Gunoși și mocirlă. Focarul de infecție	124
Hazna și supurație. Paturile erotice	125
Un muzeu uman arierat.....	127
Liturghii negre și bal valpurgic.	
Zona cu eretici	130
Bande legionare și falange fascizante	132
Caricaturizarea Opoziției.	
Hăituirea intelectualilor de elită	135
Capitolul 7.	
Cloaca Maximă. <i>România Mare</i> (1990)	138
Defularea „boborului” prin circ.	
Cuvînt către jigodii	138
Piticanii și neica-nimeni. Lauda limbajului pungășesc. Lumpeni și bastarzi.....	139
Atacul împotriva elitei intelectuale.	
Fantezia injuriatoare. Efectul voit de	
Curte a Miracolelor	142
Lighioane dintr-o grădină zoologică defulatorie?	145
Zît, cotarlelor!	147
Puroi, lături, bale puturoase. Tehnica ordurii.....	148
Baia de obscenitate demonstrativă.	
Tîrfe și kurlanzi	152
Post-scriptum.....	157
Capitolul 8.	
Pestriț și picant. <i>Spice Boys</i> de la <i>Academia Cațavencu</i> (1991-1992-1993).....	159
Insolența satirică. Tricksteri și mucaliți.....	159

Politica românească de la Dalbă ca Zăpada Ion Iliescu la Führerul C. V. Tudor	167
Îngerii sleiți ai Patriarhiei.....	172
<i>Coitus interruptus</i> între comunism și postcomunism. Bordelul de la Cotroceni	174
Portretul porcului național.....	180
Cîteva „chestiuni” anale.....	184
Capitolul 9. Spurcătorii boemi.	
<i>Plai cu Boi</i> (2000-2001).....	187
Bordelul Național.....	189
Mușuroiul excremențial și scatoafagii	193
Capitolul 10.	
«Românii» contra Anei Blandiana.	
Insulte și scrisori de amenințare	198
Scrisori de mustrare, admonestare și sancționare	205
Scrisori de renegare, blestem și dispreț.....	211
Scrisori de spurcare în registru libidinos și excremențial.....	213
Scrisori de amenințare cu agresiunea fizică.....	217
Anexă: patru scrisori.....	224
Retrospectivă.....	232
II. Intermezzo.....	241
Mitopolitică românească în secolul XX.....	243
III. Mineriadele. O poveste amară	
Studiu de caz.....	277
Originile mineriadelor.....	279

Primele trei mineriade (1990)	289
1. Perspectiva Puterii	289
a. 29 ianuarie și 18 februarie 1990	289
b. Fenomenul Piața Universității 1990	296
c. 13-15 iunie 1990.....	316
2. Perspectiva Opoziției	358
a. 29 ianuarie și 18 februarie 1990	358
b. Fenomenul Piața Universității 1990	365
Addenda.....	387
Corin Braga. Piața Universității – fenomen religios.....	387
c. 13-15 iunie 1990.....	393
Concluzie.....	409
Mineriada a patra. 25-27 septembrie 1991.....	415
1. Perspectiva Puterii	415
2. Perspectiva Opoziției	447
Mineriada a cincea. 18-22 ianuarie 1999	461
1. Perspectiva Puterii	462
2. La ceasul <i>Adevărului</i>	490
3. Perspectiva Opoziției (<i>România Mare</i>)	519
În loc de final.....	534
Dosar de receptare critică	537

Introducere

Nouă registre ale imaginarului lingvistic violent

Eseul de față propune, prin selecție, o scanare a mentalului românesc la nivelul imaginarului lingvistic violent. De aceea, el pornește de la un autor-cheie în ceea ce ne privește pe noi, românii, este vorba de Mihai Eminescu și publicistica sa la *Timpul*, și se încheie cu analiza scrisorilor de amenințare primite de o personalitate culturală, cu anvergură politică în postcomunismul românesc, Ana Blandiana (scrisorile parcurse de mine au fost primite de poetă în perioada 1990-1995). Între acești doi poli, abordez imaginarul lingvistic violent al altor doi scriitori-cheie pentru *psyche*-ul românesc, este vorba de Caragiale și Arghezi publiciști. Caragiale, pentru că «mofturile» sale au devenit emblematice pentru oricine invocă balcanismul, bizantinismul și miticismul românesc; cine consideră că o stare de fapt sau o situație este ridicolă și grotescă în România, folosește astăzi, ritualic, termenul «caragialism» sau «ca-n Caragiale». Arghezi, pentru că este cel mai dur pamfletar român, cu imaginarul satiric cel mai șocant, încălcând orice tabú-uri lingvistice. Panorama mea cuprinde, apoi, câteva studii de caz pe gazetele

interbelice și de la începutul celui de-al doilea război mondial (în special de extremă dreaptă), pe *Scânteia* comunistă (1944-1950), *Adevărul*, *Azi* și *Dimineața* postcomuniste în 1990, dar și pe *România Mare* (cea mai dizgrațioasă revistă din România postcomunistă). Din acest potpuriu nu va lipsi revista-pamflet *Academia Cațavencu* și ruda sa, *Plai cu boi*, inedite prin zeflemeaua demolatoare la adresa viciilor nației. Firește că așa fi putut cuprinde mai mulți autori și reviste/gazete reprezentative și alcătui mai multe studii de caz, dar ceea ce m-a interesat a fost o radiografie prin selecție (subiectivă) a mentalului românesc reflectat de diferite epoci și condeie variate, dominate de temperamente la fel de deosebite ori, dimpotrivă, înrudite.

Cititorul va fi înțeles, cred, că acest parcurs, care merge de la 1877 (când Eminescu ajunge la *Timpul*) pînă în 2001 (când mi-au parvenit scrisorile de amenințare la adresa Anei Blandiana), are ca țintă stabilirea unor nuclee ale mentalului românesc. Scopul acestui eseu este, de aceea, de a face legătura între perioadele cercetate aici, prin trăsăturile comune de violență lingvistică ale românilor, în diferite contexte (político-istorice). Această violență lingvistică este concretizată, de obicei, printr-o teatralitate demonstrativă (și nu doar în campaniile electorale). În acest sens, am decodat nouă registre ale limbajului violent, specifice mentalului românesc, pe care le voi prezenta în cele ce urmează.

Cel dintîi este registrul *subuman*, prin care se urmărește declasarea celui incriminat prin

raportarea sa la un statut diferit de cel omenesc. Acest registru se referă la structura de rebut și paria a celor vizați, dar există cazuri cînd subumanizarea este realizată printr-un atac corporal în care subiectul acuzat este desconsiderat fizic și umilit. Termeni precum nimicuri, retardați, pleavă, scursuri sînt completați, în cazul atacului corporal, de cuvinte precum handicapat, paralic etc.

Cel de-al doilea registru este cel pe care l-aș numi *igienizant*, întrucît calificativele detectează întotdeauna în individul vizat o cangrenă, o infecție, o molimă, care trebuie salubrită, astfel încît societatea să se însănătoșească (măcar teoretic). Prin acest al doilea registru avem acces, de fapt, la un nucleu tipic în mentalul colectiv general, acela al impurilor din cetatea antică, care erau alungați, sau chiar uciși, astfel încît cetatea să fie purificată, dacă nu de bună voie, atunci cu de-a sila. Impurii aceștia erau, însă, de obicei, niște țapi ispășitori. Așa-zișii drogați din Piața Universității, în timpul manifestației maraton din 1990, au fost catalogați mai cu seamă prin acest registru care încerca, de fapt, să justifice aprioric evacuarea brutală a protestatarilor în 13 iunie și violența mineriadă din 14-15 iunie 1990.

Cel de-al treilea registru este acela *infracțional*; deconstruiți pînă la stadiul delincvenților, cei incriminați sunt, de obicei, taxați prin intermediul acestui registru care, uneori, are și o tentă argotică. Declasarea lor este ridicată la rang instituțional, pentru a se demonstra un statut decăzut – în mod public. De obicei, infracționalitatea taxată este

una de drept comun, dar adesea funcționează și o infrafracționalitate politică: în cazul mentalului românesc (fie el manipulat propagandistic sau nu), acuza este de extremă dreaptă (cel puțin din 1945 pînă în 2000). De la golani și derbedei la contrarevoluționari și bande legionare, cei acuzați trec prin mai multe nuanțe infrafracționale: în toate situațiile, acuzații încearcă să anuleze prezumția de nevinovăție.

Cel de-al patrulea registru este acela de tip *bestiariu*, prin animalizarea adversarului; unii analiști folosesc, de altfel, termenul de zoopolitică, pentru a taxa spectacolele electorale din mass-media. Animalizarea adversarului este un registru la care se apelează la fel de des ca și la cel infrafracțional. Dar în cazul celui de-al patrulea registru intervine un element în plus, care teatralizează demonstrativ: ideea de circ, de menagerie ori grădină zoologică, locuită de o faună degradată, abjectă. Este o arcă a lui Noe maculată, dominată de animale și insecte (provenite din hominizi) care stîrnesc repulsie. De oameni-viermi sau șobolani, de păduchi, ploșnițe sau căpușe. De bovine și porcine care au fost, cîndva, oameni. Pentru a acorda acestui registru o contextualizare adecvată, injuriatorii propun o spațializare anume: o fermă, junglă, ogradă unde aceste animale mișună, grohăie, se zvîrcolesc. Și sînt arătate cu degetul de către cei presupuși a fi încă oameni, nemetamorfozați, adică.

Al cincilea registru este acela *religios*; el poate fi religios-punitiv (incriminații sînt proiectați ca niște monștri ai Apocalipsului, de pildă), apoi desacralizant și satanizator. În ceea ce privește poporul

român acest registru funcționează, dat fiind că există o religie de stat (ortodoxia) dominantă, care este utilizată, uneori, de către Putere (dar nu numai) pentru a-și consolida clișeele ideologice, tradiția, patriotismul declamat în scopuri propagandistice. Acuzatorii marșează, de obicei, pe ideea de blasfemie pusă în cîrca celor acuzați, care ar reprezenta, astfel, o sectă de eretici. Sindromul liturghiilor negre este și el adus în discuție, uneori. Mefistofelizarea incriminațiilor este necesară și râvnită, în acest registru, pentru a legitima suprimarea lor în forță. Alteori, registrul este folosit la chiar demitizarea Bisericii naționale (a se vedea persiflarea ierarhilor ortodocși în pamfletele argheziene sau în *Academia Cațavencu*).

Cel de-al șaselea registru este acela al *putridului* și al *excremențialului*: la el se apelează cu o voluptate agresivă, prin tehnica preschimbării în ordură a adversarului, adică prin tehnica fecalizării. Miasme pestilențiale, dejecții, putregaiuri încheagă viziuni ale haznalei ori latrinei ridicată la rang existențial. Prin acest registru, adversarul este batjocorit în mod absolut: ca dejecție, el este ridiculizat grotesc, spre a fi neantîizat. Scatologia vizează macularea lui completă, dar nu oricum, ci în chipul cel mai abject cu putință.

Al șaptelea registru este cel *sexual* sau *libidinos*. Este extrem de violent, pentru că încalcă cele mai intime tabú-uri. Ca și în cazul registrului excremențial, și în acesta injuriatorii manifestă o voluptate orgasmică atunci cînd atacă. Organele sexuale ale celor incriminați sau cutumele lor erotice sînt

LIBRIS

Capitolul 10

**«Românii» contra Anei Blandiana.
Insulte și scrisori de amenințare**

În cele ce urmează, voi inventaria insultele și scrisorile de amenințare primite de Ana Blandiana în perioada 1990-1995 (am lucrat pe un lot de 50 de scrisori), întrucât acestea pot fi interpretate ca mostre ale unor nuclee psihice și morale specifice unei părți a poporului român. În prezentul studiu de caz mă voi ocupa de mesajele de amenințare primite de Ana Blandiana (și puse mie la dispoziție în original), întrucât le consider un corpus de texte demn de analizat pentru a deconstrui și pe această cale răbufnirea imaginarului lingvistic violent din postcomunismul românesc, marcat de sechele comuniste și de o defulare viscerală. Asemeni poetei, și alte personalități din România postcomunistă au primit scrisori de amenințare, așa încât studiul de caz pe mesajele adresate Anei Blandiana vizează, de fapt, o scanare a mentalului românesc în ceea ce privește intelectualii de elită implicați mai mult sau mai puțin în politică. Cele mai multe scrisori imunde primite de Ana Blandiana au fost consecința manifestației maraton din Piața Universității, în 1990, când poeta le-a vorbit protestatarilor, calificați de președintele țării, Ion Iliescu,

drept „golani”. După noiembrie 1990, scrisorile de amenințare expediate Anei Blandiana au fost legate și de incriminarea Alianței Civice.

Înainte de a trece la clasificarea acestui tip de texte, se cuvine să prezint pe scurt discursurile Anei Blandiana rostite din Balconul Universității, în timpul manifestației maraton din Piața Universității 1990, precum și articolele-cheie pe această temă, publicate în *România literară*, în aceeași perioadă, pentru a înțelege care au fost motivele care au iritat și au provocat alergie la persoana Blandianei. Discursurile poetei din Balconul Universității au fost atât emoționale, cât și ideatice. Însă, în ciuda protestului său împotriva Puterii, niciodată aceste discursuri nu au conținut vreo violență de limbaj. Autoritățile au fost deranjate mai cu seamă de două idei dezvoltate de Blandiana: manifestația din Piața Universității văzută ca anticorp împotriva conștiinței bolnave a poporului român și clasificarea românilor în două categorii existențial-etice – cei care luptă pentru libertate și cei care luptă pentru Putere. Firește, nu era dificil de ghicit ce reprezintă, în această clasificare, pe de o parte manifestanții din Piața Universității, și, pe de altă parte, adepții lui Ion Iliescu. A deranjat, de asemenea, solidaritatea poetei cu Piața Universității inclusiv în hulirea și macularea la care aceasta a fost supusă mediatic, Blandiana mărturisind public, din Balcon, primirea scrisorilor de amenințare și injuriere, în acea perioadă. În microeseurile din *România literară*, publicate tot în timpul manifestației maraton, Blandiana

definește Piața Universității prin alte două trăsături care au iritat: ca rezervor de memorie (recuperată) și ca revoluție interioară. În aceeași perioadă, gazetele *Adevărul* și *Azi* publică diverse scrisori ale unor «dezamăgiți» către Ana Blandiana. Este posibil ca aceste scrisori devenite publice să-i fi influențat și stimulat pe expeditorii scrisorilor de amenințare trimise pe adresa de acasă a poetei (dacă nu cumva este vorba despre executanții unor indicații venite din partea Puterii). În orice caz, toate scrisorile publicate de cele două ziare mizează pe schisma care ar exista între Blandiana de odinioară (pură, talentată, charismatică) și Blandiana din Piața Universității (impurificată, trădătoare a poeziei, invalidată charismatic). În alte gazete ori reviste, poeta va fi atacată nu doar de anonimi, ci și de nume cunoscute în viața culturală românească. În ziarul *Libertatea*, Ecaterina Oproiu o va ataca, în decembrie 1990, comparînd-o pe Blandiana cu Dolores Ibarruri (conducătoare cunoscută a Partidului Comunist din Spania). Comparația tendențioasă se bazează pe faptul că, în cadrul unui miting ținut la un an de la revoluție, Blandiana le spunea timișorenilor deziluzionați că revoluția nu a murit, că ea nu durează o lună sau un an, că victoria idealurilor din decembrie 1989 are nevoie de timp. Peste această idee de revoluție interioară propusă de Blandiana, Ecaterina Oproiu suprapune perfid ideea de revoluție permanentă, concept aparținînd ideologiei comuniste. Această comparație aberantă voia să proiecteze în Blandiana o «femeie-comisar», invalidînd implicit trecutul poetei.

Unul dintre cele mai violente atacuri la care poeta este supusă apare în *Adevărul*, la 25 august 1990, și este semnat de Jeana Morărescu. El se intitulează «'Jumătatea putredă' a Destinului nostru» și vrea să demonstreze așa-zisa amoralitate a Blandianei, presupusa decizie de tatăl său, fost deținut politic. Autoarea textului lansează nici mai mult nici mai puțin decît una din dezinformările grosiere despre Blandiana, care nu i-ar fi deschis ușa tatălui său venit din închisoare, pentru a nu-și strica dosarul de poetă proaspăt lansată cu succes. Jeana Morărescu susține că acest gest (inventat de Securitate și răspîndit ca zvon) ar fi provocat «sinuciderea» tatălui, sugerînd un paricid din partea Blandianei. Aceasta ar fi «jumătatea putredă» a destinului poetei, culpa ei. Pentru cunoscătorul metodelor de infestare zvonistică controlate de Securitate și de Puterea comunistă, procedeul la care apelează Jeana Morărescu nu este nou. La urma urmei, într-un alt ton, dar în același registru fusese psihanalizat, în 1948, și Tudor Arghezi de către Sorin Toma în serialul «Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei». Jeana Morărescu nu psihanalizează poezia Blandianei, ci viața Blandianei, pe care o reinventează. Întrebarea pe care autoarea articolului vrea să i-o inculce cititorului este următoarea: cum ar putea Blandiana să fie un reper moral și o «logodnică» a românilor, dacă ea și-a repudiat tatăl întors din închisoare, ucigîndu-l simbolic, astfel? Drept care poeta este catalogată a fi «toxică» și, datorită acestui fapt, este invocată necesitatea unei intervenții chirurgicale (a